

שתי-הפתעות ארכיאולוגיות במערת-המכפלה

5. ושמה תאמר : שנקראה כך בפייהם ע"ש שיש בשטחה מקומות-קבורה לכמה וכמה זוגות? אין זה סביר - לתאר שטח-קבורה לפי מספר הזוגות, כי אם כמספר האנשים היחידים.

דיוקים נוספים:

ספר בראשית פרק כג
(ז) וַיִּקַּם שָׂדֵה עֵפְרוֹן אֲשֶׁר בְּמַכְפֵּלָה אֲשֶׁר לִפְנֵי מִמְרָא ... (ט) וְאַחֲרַי בֶּן קֵבֶר אֲבֵרָהֶם אֵת שָׂרָה אֲשֶׁתוֹ אֶל מְעַרַת שָׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה עַל פְּנֵי מִמְרָא הוּא חִבְרוֹן ..

ספר בראשית פרק מט
(ל) בַּמְעָרָה אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מִמְרָא בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר קָנָה אֲבֵרָהֶם אֵת הַשָּׂדֵה מֵאֵת עֵפְרוֹן הַחִתִּי לְאַחֲזֵת קֵבֶר:

ספר בראשית פרק נ
(יג) וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בְּנֵי אֶרְצָה כְּנָעַן וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בַּמְעָרַת שָׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה ...

6. האין מוכח מלשונות הפסוקים הללו שכל השטח-הסביבתי קרוי: "מכפלה"?

7. יתר כל כן: התואר: "מכפלה" אינו נובע כלל מהמערה, אחרת אין מתאים להצמיד התואר ל"שדה" [-המכפלה] האין זה סותר לפירוש רש"י שהתואר: "מכפלה" נובע מ"כפילותה" של המערה עצמה?

2. ישנה עדיפות לפירוש: זה לפניו מזה - מפני שאז מתאים לקרא לה "מכפלה" [שהרי אי אפשר להכנס לפנימית ללא מעבר דרך החיצונית, והריהם "יחידה-אחת כפולה"] אבל לפירוש זו ע"ג זו - [מאחר ושתי המערות חצובות בצלע ההר] הרי העליונה בלתי קשורה לזו שתחתיה, גם אינה תלויה בה, שהרי בלעדי התחתונה, אין העליונה קורסת, אדרבא... וא"כ מדוע תיקרא: "מכפלה" ?
3. "בית" ו"מערה" הם שני מושגים מנוגדים [לא רק שונים] הא': מבנה על-קרקעי. והב': חלל תוך-קרקעי, מדוע א"כ נוקט רש"י לשון: "בית ועליה על גביו" ולא: " מערה - ועליה על גביה"!?]

אבן עזרא על בראשית פרק כג פסוק ט
(ט) מערת המכפלה - מערה בתוך מערה:

השאלות המתעוררות בפירושו השני של רש"י:

4. ממבט ראשון : כפולה בזוגות – שעתידיים להיקבר בה [אדם וחווה, האבות והאמהות]. ברם, התואר "מכפלה" מופיע בדו-שיח עם בני-חת והם לא ידעו כלל על ארבעת-הזוגות שיהיו קבורים בה בעתיד

[ובוודאי גם לא ידעו שאדם וחווה אבות-האנושות קבורים שם – אחרת וודאי לא היו מוכרים לאברהם]

ספר בראשית פרק כג
(ח) וַיְדַבֵּר אֲתָם לְאֹמֶר אִם יֵשׁ אֵת נַפְשְׁכֶם לְקַבֵּר אֵת מִתִּי מִלְּפָנַי שְׂמְעוּנִי וּפְגַעוּ לִי בְּעֵפְרוֹן בֶּן צֹחַר: (ט) וַיִּתֵּן לִי אֵת מְעַרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לוֹ אֲשֶׁר בְּקִצְהָ שָׂדֵהוּ בְּכֶסֶף מְלֵא יִתְּנֶנָּה לִּי בְּתוֹכְכֶם לְאַחֲזֵת קֵבֶר:

רש"י המכפלה:

בית ועליה על גביו ד"א כפולה בזוגות:

מקורו של רש"י: מסכת עירובין דף נג/א
מערת המכפלה - רב ושמואל : חד אמר : שני בתים זה לפניו מזה וחד אמר : בית ועליה על גביו.

בשלמא למאן דאמר זה על גב זה היינו מכפלה! אלא למאן דאמר שני בתים זה לפניו מזה, מאי מכפלה? שכפולה בזוגות!

השאלות המתעוררות על הפירוש הראשון של רש"י:

1. מנין לרש"י בפסקות שה"כפילות" היא כפי' הב': זה על גב זה - ושמה יש לפרש כפירוש הא' בגמרא 'זה לפניו מזה'?

סיכום הצריכותא של הפירושים:

שכפולה בזוגות	בית ועליה על גביו
מעלת הפירוש	מעלת הפירוש
<p>לשם מה נזקק אברהם לשני-סימנים לצייין מיקום המערה המבוקשת?</p> <ul style="list-style-type: none"> לפי זה מובן מדוע דחה הצעתם הנדיבה לקבורה מיידית ומכובדת לאשתו 	<p>עפי"ז יובן פשר שיוך תואר: "המכפלה" פעמים למערה ופעמים לשדה</p> <ul style="list-style-type: none"> מכפלה בבנין "הפעיל" מתאים יותר ל"בית" המכפיל את העליה המבוססת עליו
חסרונו	חסרונו
<p>אם טרוד הוא לקבורה מיידית מדוע מתמקח על שמונה קברים עתידיים?</p> <ul style="list-style-type: none"> היה לה להיקרא "מערת-הכפל" ולא "מכפלה" בבנין "הפעיל" 	<p>לשם מה נזקק אברהם לשני-סימנים לצייין מיקום המערה המבוקשת?</p> <ul style="list-style-type: none"> לפי זה אינו מובן מדוע דחה הצעתם- הנדיבה לקבורה מיידית ומכובדת של שרה-אשתו

יינה של תורה:

"ותמת שרה [הגוף] בקרית ארבע [יסודות].. אזי מגיעה הנשמה שהיתה למעלה בבחינת "צדיק" לדרגת "בעל-תשובה"

שכפולה בזוגות	בית ועליה על גביו		
איש - המשכה מי' - לה'		חכמה	י"ד
ואשתו - העלאה מה' - לי'	עליה - [בני עליה]	בינה	ה"א
איש - המשכה מו' - לה'		מידות	וא"ו
ואשתו - העלאה מה' - לו'	בית - 'ביתו זו אשתו'	מלכות	ה"א

חסרונו של הפירוש הראשון:

אינו מובן לשם מה נזקק אברהם אבינו לצייין שני-סימנים ? א. זאת שליד ה"בית- ועליה על גביו" ב. זאת הנמצאת "בקצה-שדהו" - סימן אחד דיו !

לכן הביא רש"י - פירוש שני: "שכפולה בזוגות"

וכוונתו:

שיש במערה זו "כוכי-קבורה זוגיים" מוכנים לקבורה משפחתית של זוגות

אשר לפירוש זה - רק התיאור: "בקצה-שדהו" נאמר בתור סימן-מיקום ואילו התיאור: "המכפלה" נאמר בתור נימוק להתעקשותו לקנות דווקא מערה זו למרות שעפרון הציע להם "במבחר-קברינו קבור את מתך" ובחינם!..

מבלי צורך לגלות להם את הסוד שאדם וחווה קבורים שם

על כן נימק: רצוני ב"אחוזת קבר משפחתית" הבנויה ב"כוכים-זוגיים" לדורותי-הבאים!

אלא שפירוש זה גם מותיר תמיהה-רבתי:

מחד-מתחנן אברהם "לקבור את מתי מלפני" ולא להלינו יתר על המידה ומאידך- נכנס הוא למשא-ומתן ממושך על אודות שמונה-קברים עתידיים

על כן ישנו הפירוש הראשון:

לפיו אין הוא דואג לקבורה-עתידית, אלא מחפש קבר-נבדל מ"מבחר-קבריהם" ... קבר ישראל

והביאור בזה:

מאחר שמצינו - התואר "מכפלה" מתייחס פעם ל"מערה" ופעם ל"שדה" לכן סבור רש"י:

אשר צמוד למערה - היה שם מבנה דו-קומתי

[ולכן הלשון הוא: "בית" ולא "מערה - ומערה על גביה"] ומאחר ומבנה שכזה היווה - באותם ימים - אטרקציה מיוחדת, לכן גם המערה שלידו וגם השדה שלידו. כונו על שמו "מכפלה"

-----שדה המכפלה-----

טעם-נוסף

לפרש שה"כפילות" איננה במערה עצמה (אלא בבית הדו-קומתי שלידה)

כי אם נפרש שהמערה עצמה "כפולה" ניאלץ לומר שהכפילות היא באופן של זו לפנים מזו ולא מערה ע"ג מערה [כפי שהסברנו לעיל] ואם-כן:מה ראה אברהם לצייין ולהדגיש "המכפלה": שהיא תופסת שטח-כפול בשדה, בו בזמן שהיה מעוניין למעט בערכה ולומר שהיא רק "בקצה-שדהו" !?

אבל לפי הפי': "בית - ועליה על גביו" שהיו צמודים למערה, התואר "מכפלה" איננו מגדיל את שטח-המערה וערכה !